

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA NGHỆ THUẬT

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

TÌM HIỂU HÌNH THỨC HÁT XẨM Ở XÃ YÊN
PHONG HUYỆN YÊN MÔ
TỈNH NINH BÌNH.

Sinh viên thực hiện : **Ngô Thị Minh Trang**

Lớp: **Âm nhạc 1**

Giảng viên hướng dẫn: **Th.s Hoàng Bích Hà**

HÀ NỘI- 2012

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU..... 3

NỘI DUNG

Chương I: Khái quát vị trí địa lý, kinh tế, văn hóa xã hội của xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

1.1 Vị trí địa lý.

1.2 Kinh tế.

1.3 Văn hóa – xã hội:

Chương II: Hình thức nghệ thuật Hát Xẩm.

2.1 Nguồn gốc của hình thức hát Xẩm.

2.2 Hình thức hát Xẩm:

2.2.1 Các hình thức hát Xẩm:

2.2.2 Giai điệu, nhạc cụ và lời ca của hình thức hát Xẩm

2.3 Sân khấu biểu diễn của hát Xẩm.

2.4 Giá trị của hình thức hát Xẩm.

Chương III: Gìn giữ, bảo tồn và phát triển hình thức hát Xẩm

3.1 Gìn giữ những nét đẹp văn hóa truyền thống của hình thức hát Xẩm tại xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

3.2 Những hạn chế trong hoạt động phát triển nghệ thuật hát Xẩm của xã Yên Phong – Yên Mô nói riêng và nhân dân tỉnh Ninh Bình nói chung.

3.3 Phát triển hình thức hát Xẩm ở tỉnh Ninh bình.

3.4 Phát triển và giới thiệu nét đẹp văn hóa truyền thống của loại hình nghệ thuật hát Xẩm với du khách trong và ngoài nước.

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO..... 8

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài.

Ngay từ khi còn nhỏ, được lắng nghe mẹ cùng các đồng nghiệp của mẹ hát những giai điệu ngọt ngào, sâu lắng, thấm đượm tình yêu con người, quê hương, đất nước tôi đã rất yêu thích và say mê chúng. Và khi lớn hơn, Mẹ đã giải thích cho tôi biết những giai điệu đó là Chèo, là Trầu Ván, là Ca Trù, là Xẩm...- những di sản phi vật thể vô giá của Ninh Bình nói riêng và của cả nước nói chung. Có lẽ niềm đam mê nghệ thuật đã theo tôi từ ngày ấy. Giờ đây là sinh viên năm cuối của Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, khoa Quản lý văn hóa nghệ thuật, lớp chuyên ngành âm nhạc, tôi thực sự rất mãn nguyện bởi đã thực hiện được ước mơ theo đuổi con đường trở thành một cán bộ văn hóa góp sức mình trong công cuộc gìn giữ và phát triển những nét đẹp văn hóa vốn quý của cha ông truyền lại để lại.

Tôi sinh ra và lớn lên trên mảnh đất cố đô Hoa Lư – Ninh Bình giàu truyền thống văn hóa lịch sử. Càng tự hào hơn nữa khi mỗi ngày quê hương Ninh Bình càng trở nên giàu đẹp với những dự án lớn đầu tư về văn hóa du lịch như Cố đô Hoa Lư là kinh đô của nhà nước phong kiến tập quyền đầu tiên ở Việt Nam, hiện còn nhiều di tích cung điện, đền, chùa, lăng mộ... liên quan đến các triều đại Đinh, Tiền Lê và Lý; Chùa Bái Đính là một quần thể gồm khu chùa cổ và khu chùa mới với quy mô là ngôi chùa lớn nhất Đông Nam Á; Khu du lịch sinh thái Tràng An với hệ thống các hang động, thung nước, rừng cây và các di tích lịch sử gắn với kinh thành xưa của cố đô Hoa Lư. Nơi đây đang được các nhà khoa học lập hồ sơ đề cử Unesco công nhận là di sản thiên nhiên thế giới; Khu du lịch Tam Cốc - Bích Động đã được tặng chữ: "Nam thiên đệ nhị động" hay "vịnh Hạ Long cạn" với các điểm du lịch như: Tam Cốc, đền Thái Vi, chùa Bích Động, động Tiên, hang Bụt, thung Nắng, Hải Nham, thung Nham, vườn chim...; Vườn quốc gia Cúc Phương với diện tích rừng nguyên sinh khoảng 22.000 ha, là rừng quốc gia đầu tiên của Việt Nam. Nơi đây có nhiều động thực vật quý hiếm,

có cây chò ngàn năm tuổi, có động Người Xưa; Nhà thờ Phát Diệm là công trình kiến trúc tôn giáo kết hợp hài hòa giữa kiến trúc phương đông và phương tây. Là một công trình kiến trúc đá độc đáo; Khu bảo tồn thiên nhiên Vân Long là khu bảo tồn thiên nhiên ngập nước lớn nhất đồng bằng Bắc Bộ. Tại đây có suối nước nóng Kênh Gà, động Vân Trình, Kẽm Trống và nhiều núi hang đẹp khác; Vùng ven biển Kim Sơn với những giá trị kiến tạo địa chất và đa dạng sinh học nổi bật toàn cầu được UNESCO đưa vào danh sách các địa danh thuộc khu dự trữ sinh quyển châu thổ sông Hồng, là một khu dự trữ sinh quyển thế giới tại Việt Nam. Ngoài ra còn có: động Mã Tiên, hồ Đồng Chương, núi Non Nước, sông Hoàng Long, núi Kỳ Lân, khu căn cứ cách mạng Quỳnh Lưu, Phòng tuyến Tam Điệp, hồ Đồng Thái, sân golf Hoàng Gia 54 lỗ hiện đại và lớn nhất Việt Nam...và rất nhiều những dự án phát triển văn hóa, kinh tế, xã hội mang tính Quốc gia, Quốc tế.

Ninh Bình đang là một hiện tượng phát triển nhanh, mạnh và vững chắc về cả kinh tế, văn hóa và chính trị. Trong đó phát triển văn hóa đang được chính phủ cùng các cấp chính quyền trong tỉnh rất quan tâm. Kinh đô Hoa Lư - Ninh Bình xưa là quê hương của hát chèo, được coi là đất tổ của nghệ thuật sân khấu chèo tiêu biểu nhất ở Việt Nam. Làm phong phú bản sắc văn hóa dân gian nơi đây còn phải kể đến hai loại hình dân ca là hát xẩm và ca trù. Ninh Bình cũng là “cái nôi” của loại hình nghệ thuật hát Xẩm cổ truyền bởi nơi đây có những vùng đất và những nghệ nhân tiêu biểu nhất của dân tộc đang lưu giữ loại hình nghệ thuật hát Xẩm. Để phát triển văn hóa nghệ thuật, tỉnh Ninh Bình đã xây dựng đề án khôi phục một loại hình văn hóa nghệ thuật dân gian cổ truyền của dân tộc, vừa bình dân, vừa chuyên nghiệp, vừa độc đáo lại quen thuộc với nhiều thế hệ người Việt Nam đó là Hát Xẩm. Hát Xẩm có nguồn gốc từ lâu đời, là một trong những món ăn tinh thần của người dân Việt Nam. Ninh Bình là nơi phát tích của nghệ thuật chèo và cũng là vùng đất có những nghệ nhân tiêu biểu nhất của dân tộc đang lưu giữ loại hình nghệ thuật hát Xẩm. Vì thế, có cơ sở để

khẳng định Ninh Bình là một trong những “cái nôi” của loại hình nghệ thuật hát Xẩm cổ truyền. Tuy nhiên, trải qua nhiều thăng trầm của lịch sử, loại hình nghệ thuật hát Xẩm đang có nguy cơ bị thất truyền. Một trong những nguyên nhân chính là các nghệ nhân hát Xẩm ngày một vắng bóng. Hiện tại, chỉ có nghệ nhân-nghệ sỹ ưu tú Hà Thị Cầu ở xã Yên Phong, huyện Yên Mô là còn có thể tự sáng tác, tự trình diễn nhạc cụ và biểu diễn một cách nhuần nhuyễn, mang lại cái hồn cho loại hình nghệ thuật độc đáo này. Nhưng cụ Hà Thị Cầu hiện đã rất yếu, khả năng nhớ và hát các làn điệu Xẩm cũng dần mai một.

Vì vậy là một người con của mảnh đất Cố Đô Hoa Lư Ninh Bình, là sinh viên được đào tạo chuyên sâu về quản lý văn hóa nghệ thuật, chuyên ngành âm nhạc tôi đã lựa chọn đề tài “Tìm hiểu về hình thức hát Xẩm ở xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình” để có cơ hội được nghiên cứu về “cái nôi” của loại hình nghệ thuật hát Xẩm cổ truyền, được tìm hiểu một cách chuyên sâu bài bản về hình thức hát Xẩm.

2. Mục đích và mục tiêu nghiên cứu.

Mục tiêu:

Đề tài nghiên cứu lịch sử văn hóa kinh tế xã hội của xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình, nghiên cứu về nguồn gốc, hình thức nghệ thuật hát Xẩm. Đề tài cũng sẽ đánh giá một cách sâu sắc ý nghĩa của hình thức hát Xẩm đối với đời sống tinh thần của người dân xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình, người dân toàn tỉnh Ninh Bình nói riêng và du khách nói chung từ đó đưa những ý kiến đóng góp trong việc gìn giữ và phát triển những giá trị văn hóa đích thức của hình thức Hát Xẩm của xã Yên Phong huyện Yên Mô để nhân rộng loại hình nghệ thuật này.

Mục đích:

Nghiên cứu đề tài nhằm mục đích đưa ra một cái nhìn đúng đắn nhất về hát Xẩm và cái nôi nghệ thuật hát Xẩm truyền thống. Mong rằng

đây sẽ là tài liệu có ý nghĩa và có ích đối với những ai quan tâm tới đề tài này.

3. Phương pháp nghiên cứu.

Đề tài sử dụng các phương pháp nghiên cứu sau:

- Nghiên cứu tài liệu.
- Phỏng vấn chuyên gia.
- Quan sát thực tế.

4. Đóng góp của đề tài.

- Đề tài sẽ đưa ra cái nhìn toàn diện nhất về giá trị văn hóa tinh thần của hình thức nghệ thuật Hát Xẩm tại xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình. Đây là vấn đề cần được khảo cứu và nghiên cứu kỹ lưỡng và có các bước thử nghiệm để định hình được các giá trị văn hóa truyền thống quý báu của loại hình nghệ thuật này. Để từ đó khai thác nguồn lực từ các tổ chức, cá nhân, đóng góp cho việc giữ gìn di sản văn hóa vật thể và văn hóa phi vật thể liên quan đến loại hình nghệ thuật này; khuyến khích sự sáng tạo của nhân dân trong các hoạt động văn hóa nghệ thuật.

- Là tài liệu có ý nghĩa và có ích đối với những ai quan tâm tới đề tài này.

5. Bố cục của đề tài.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, mục lục, phụ lục, tài liệu tham khảo. Đề tài có bố cục bao gồm 3 chương:

Chương 1: Khái quát vị trí địa lý, kinh tế, văn hóa xã hội của xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

1.1 Vị trí địa lý.

1.2 Kinh tế.

1.3 Văn hóa – xã hội.

Chương 2: Hình thức hát Xẩm ở xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

2.1 Nguồn gốc của hình thức hát Xẩm.

2.2 Hình thức hát Xẩm.

2.2.1 Các hình thức hát Xẩm.

2.2.2 Giai điệu, nhạc cụ và lời ca của hình thức hát Xẩm.

2.3 Sân khấu biểu diễn của hát Xẩm.

2.4 Giá trị của hình thức hát Xẩm.

Chương 3: Khôi phục, bảo tồn và phát triển hình thức hát Xẩm tại xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

3.1 Gìn giữ những nét đẹp văn hóa truyền thống của hình thức hát Xẩm tại xã Yên Phong huyện Yên Mô tỉnh Ninh Bình.

3.2 Những hạn chế trong hoạt động phát triển hình thức hát Xẩm tại xã Yên Phong huyện Yên Mô nói riêng và nhân dân tỉnh Ninh Bình nói chung.

3.3 Phát triển hình thức hát Xẩm ở Ninh Bình.

3.4 Phát triển và giới thiệu nét đẹp văn hóa truyền thống của loại hình nghệ thuật hát Xẩm với du khách trong và ngoài nước.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dương Văn Sỹ. Kiến thức văn hóa truyền thống. NXB Sài Gòn. 2007
2. Hoàng Sơn Cường. Văn hóa một góc nhìn. NXB Đại học Sư phạm. 2003
3. Lê Ngọc Lanh. Văn hóa dân gian Việt Nam những thành tố. NXB Văn hóa thông tin. 1999
4. Tổng kết công tác văn hóa thông tin tỉnh NB năm 2002
5. Phụ lục Hội nghị XD và thiết chế Văn hóa thông tin cơ sở, xã, phường, thị trấn toàn quốc. 2002
6. Kỷ yếu hội thảo về quản lý và phát triển đô thị. 1995

<http://baoninhbinh.org.vn/news>

<http://ninhbinh.edu.vn/>

<http://www.ninhbinh.gov.vn/web/guest/netvanhoa>

<http://vi.wikipedia.org><http://demo.cinet.vn>

<http://www.vanhua.vn/>

thethaovanhua.vn

www.cinet.gov.vn/